

2024-10-04

Remissvar från enskilda personer (namn sida 4) angående:

Promemoria Snabbare processer enligt miljöbalken för att stärka det militära försvaret

Klimat- och näringslivsdepartementet

Dnr KN2024/01391, juni 2024

Övergripande synpunkter

Försvarsmakten ska skydda livsmiljön, inte förstöra den

Möjligheten att påverka samhället och allas rätt till en god livsmiljö är något som många generationer kämpat för och som vi har ansvar för att bevara. Förslagen om snabbare processer med följder som minskat inflytande, ökad klimatpåverkan, risker för spridning av miljögifter och negativ påverkan på vatten- och livsmedelsförsörjning ser vi är orimliga. Förslagen riskerar också att särskilt drabba barnens hälsa och uppväxtmiljö.

Att ersätta tillståndsprocesser med anmälan, innebär risker för demokrati, miljö och hälsa i nutid och framtid. "Det allmänna ska främja en hållbar utveckling som leder till en god miljö för nuvarande och kommande generationer." (Regeringsformen, Kap 1, 2 §)

Lokal vatten- och livsmedelsförsörjning är grundläggande i ett robust samhälle

Vatten, jordbruk, djurhållning, fiske och odling behöver värnas och skyddas.

Försvarsmaktens klimatpåverkan behöver minska och redovisas. Klimatförändringarna, vår tids stora globala hot, diskuteras inte i remissen trots Försvarsmaktens stora klimatpåverkan och viktiga uppgifter i händelser av extremväder, stora bränder, översvämningar osv. Det är också anmärkningsvärt att Försvarsmakten inte redovisar sina klimatutsläpp trots att de är mycket omfattande.

Förslagen i promemorian svarar inte upp mot Försvarets mål att "värna vår säkerhet, frihet, självständighet och handlingsfrihet". Promemorians ensidiga fokus på ökad militär verksamhet och lättnader kan i stället att ha negativ påverkan på självständighet, frihet, demokrati, livsmiljö och hälsa.

Påverkan på demokrati, inflytande och insyn

De ändringar och lättnader för militär verksamhet som regeringen föreslår riskerar att ha negativ påverkan på demokrati genom minskat inflytande och insyn.

Finns risk för spridning av invasiva arter?

Vilka risker finns med införsel och användning av andra länders båtar, fordon, vapen och utrustning? Finns risk för påverkan på miljö exempelvis genom spridning av miljögifter eller invasiva arter?

Förslagen i promemorian behöver konsekvensbeskrivas.

Vi saknar konsekvensbeskrivningar av de olika förslagen som läggs fram.

Risker för att kärnvapen tas in i landet.

Förbud mot kärnvapen behöver läggas till i avtalen med NATO och USA.

Själv motsägande att hänvisa till DCA-avtalet

Enligt bestämmelserna i DCA avtalet finns inte behov av författningsändringar:

"Bestämmelserna i DCA-avtalet om miljö, folkhälsa och säkerhet medför inte att det finns behov av författningsändringar." (Avtal om försvarssamarbete med Amerikas förenta stater Ds 2024:2, 7.2.22 Miljö och hälsa Sida 271)

Trots detta presenterar regeringen efter riksdagsbeslutet förslag på ändringar i flera författningar och hävdar att detta motiveras av bland annat DCA-avtalet (se bl.a. sida 29 i promemorian). Förslagen i Promemorian "Snabbare processer enligt miljöbalken för att stärka det militära försvaret" är alltså inte i linje med bedömningen i "Bestämmelserna i DCA-avtalet..." där bedömningen i stället är att det inte finns behov av författningsändringar.

I DCA-avtalet är även inskrivet att *"Parterna är överens om att anta ett preventivt snarare än reaktivt förhållningssätt till miljöskydd, folkhälsa och säkerhet."*

Direkt efter att DCA-avtalet antagits av Riksdagen skickades denna promemoria ut på remiss och under rubriken "Ärendet" sida står följande: "I promemorian lämnas också förslag till de författningsändringar som behöver göras med anledning av avtalet." Detta samtidigt som det står i DCA-avtalet att det inte fanns behov av författningsändringar. En förklaring till det motstridiga handlandet vore lämpligt.

Kommentar till avsnitt 3 Det militära försvaret behöver ges förutsättningar att utöka och anpassa sin verksamhet

I texten avsnitt 3 diskuteras kring lagstiftning som skyddar miljön och de skäl som anses finnas till att militär verksamhet bör ha minskade miljökrav. Vi instämmer inte i att militär verksamhet bör få minskade miljökrav. Miljölagstiftningen finns för att skydda människor och miljö och alla är lika inför lagen. Skador får samma följder oavsett vem som förorenar och reglerna ska gälla även Försvarmakten.

Förslagen i promemorian är skrämmande långtgående och riskerar att ha påverkan på hälsa och miljö både i nutid och framtid.

Synpunkter på del 6. Förslag och bedömningar

I promemorian beskrivs att övningar med andra länder inte behöver medföra ökad miljöpåverkan eller påverkan på människors hälsa. Med den bakgrunden kan vi inte se att de framlagda långtgående förslagen är nödvändiga. Ur Promemorian: *"Övningsverksamheten är den av Försvarmaktens och Försvarets materielverks verksamheter som påverkar människor och miljön mest. Övningar i samarbete med andra länder behöver inte medföra en ökad miljöpåverkan eller påverkan på människors hälsa i förhållande till dagens situation, men det kan inte uteslutas."*

Synpunkter på 6.1 Anmälan i stället för tillstånd

Förslaget om att anmälan skulle kunna ersätta tillstånd är riskabelt och olämpligt ur flera aspekter:

- De utmaningar som beskrivs bör istället lösas med ökade resurser till kommuner och de myndigheter som hanterar tillstånd idag, och inte genom förenklade processer. De ökade resurser som tilldelats försvaret bör bekosta det ökade arbetet för andra myndigheter.
- Beslut som kan ha stor påverkan på lokal miljö behöver vara grundade i lokal kunskap och lokala förutsättningar för att minska risker för hälsa och miljö. Försvarets verksamhet har skadat dricksvattentäkter på flera platser genom spridning av PFAS, vilket visar på behov av ökat skydd och kontroll i stället för lättnader.
- Demokratin riskerar att åsidosättas. Möjligheten att påverka är grundläggande i Sveriges styrelseskick. Regeringen skriver på sin hemsida: *”Ordet demokrati betyder folkstyre, vilket innebär att all makt utgår från folket. I en demokrati har medborgarna ett gemensamt ansvar för samhället de lever i. Det är därför viktigt att alla människor engagerar sig i samhällsutvecklingen. Genom att delta och påverka skapar vi vår gemensamma framtid.”*
- Beslut som kan ha stor påverkan på människors närmiljö och livssituation riskerar att beslutas utan lokalbefolkningens kännedom och möjlighet att påverka.
- Miljö kvalitetsnormer måste enligt lagstiftningen följas, vilket framgår av underlaget. Frågan är hur detta ska säkerställas om beslut inte fattas av de lokala myndigheterna som är insatta.
- Förslagen om ökat flyg, dessutom utan miljötillstånd, bortser från klimatförändringarna vilka redan idag driver människor på flykt pga. extrema väder och utgör risker för ökade konflikter.
- Försvarets klimatpåverkan behöver minska och utsläppen redovisas. Anmälan i stället för tillstånd riskerar både ökade utsläpp och fortsatt dolda siffror.
- Det saknas konsekvensbeskrivningar av de olika förslagen.

Påverkan på vatten kan innebära stora risker för människor och natur.

Regeringen och Försvarets makt har liksom alla vi andra ett ansvar för miljön vilket är en avgörande fråga för liv och hälsa, särskilt vad gäller barnen. I promemorian saknas grundläggande ställningstagande om att ta ansvar för hälsa och miljö. Lokal vatten- och livsmedelsförsörjning kan handla om överlevnad och lyfts ofta fram som en viktig beredskapsfråga och bör därmed skyddas i stället för att utsättas för risker.

Risker med införsel och användning av utländska maktens vapen och utrustning

Promemorian tar inte upp de miljö- och hälsorisker som kan finnas med att andra länder hanterar och använder andra typer av vapen och utrustning. Vilka kemikalier handlar det om? Finns risk för spridning av invasiva arter till vatten och natur?

Risker för ökad påverkan på kustvattnet och miljö kvalitetsnormer.

I remissen beskrivs att undantag inte får göras vad gäller miljöbalkens bestämmelser om miljö kvalitetsnormer. ”De krav som behövs för att uppfylla vissa bestämmelser om miljö kvalitetsnormer i 5 kap. ska dock alltid ställas (2 kap. 7 § andra stycket miljöbalken).” Ett tydligt exempel på att försvaret inte tar sitt miljöansvar är verksamheten vid Skärgårdsskjutfältet i Göteborg. Inga undersökningar av vatten och botten är genomförda trots att militären har använt området sedan 40-talet. Risken för påverkan på miljö kvalitetsnormer för vatten, samt behov av undersökningar togs upp av Länsstyrelsen inom tillståndsprocessen. Trots många och allvarliga invändningar under tillståndsprocessen beviljades miljö tillstånd för kraftigt utökad militär verksamhet i Göteborgs skärgård, i en av Göteborgs stadsdelar med flera tusen bofasta och miljoner resande årligen med

skärgårdsbåtarna. I stället för att öka på miljöförstörelsen borde regeringen ge Försvarmakten i uppdrag att skydda havsmiljön och genomföra undersökningar i området där militären skjutit sedan 40-talet utan att ta ansvar för vare sig tidigare eller nuvarande utsläpp till mark och vatten.

Konsekvenser för miljö, hälsa och klimat måste tas på allvar

Promemorian utgår inte från dagens verklighet där det är behov av att snabbt minska klimatpåverkan och sätta in åtgärder för att skydda havsmiljö, biologisk mångfald och minska spridning av miljögifter och skydda vattentäkter. PFAS nämns inte i remissen trots att miljögiften från försvarets verksamhet spridits till dricksvattnet i flera kommuner och rättsprocesser pågår. Det faktum att Försvarmakten fortsätter förorena Vättern som försörjer 250 000 personer med dricksvatten inger inte förtroende vad gäller miljöansvar.

Regeringen och Försvarmakten har ett stort ansvar för liv och hälsa, särskilt vad gäller barnen och deras framtid. I remissen saknas grundläggande ställningstagande om att ta ansvar för klimat och miljö både i fred och i oroliga tider. Lokal vatten- och livsmedelsförsörjning blir allt viktigare och lyfts ofta som en viktig beredskapsfråga. De förslag som läggs fram i remissen visar på motsatsen och riskerar att försämra livsmiljö, hälsa och natur genom att driva på för att åsidosätta lagar och regler som ska skydda medborgare och livsmiljö.

Synpunkter på avsnitt 7.5 Konsekvenser för människors hälsa och miljö

I Avsnitt 7.5, konsekvenser för människors hälsa och miljö uppfattar vi att det är oklart om och när miljökonsekvensbeskrivningar föreslås genomföras. Det argumenteras för att miljökonsekvensbeskrivningar i flera fall inte ska behöva tas fram. Om ett tillståndsförfarande ersätts av ett anmälningsförfarande beskrivs att "*...allmänhetens möjlighet till deltagande i processen minskar.*" Vi upplever att beskrivningen av insyn och möjlighet att påverka är oklara, men att både insyn och möjligheter att påverka riskerar att minska betydligt.

Följande personer står bakom synpunkterna i remissvaret:

Maja Bentzer
Gunvor Bergkvist
Sofia Blommenhag
Grith Fjeldmose
Karin Jeppson
Anita Persson

Remissvaret är inskickat av Gunvor Bergkvist, epost: gunne.be@gmail.com